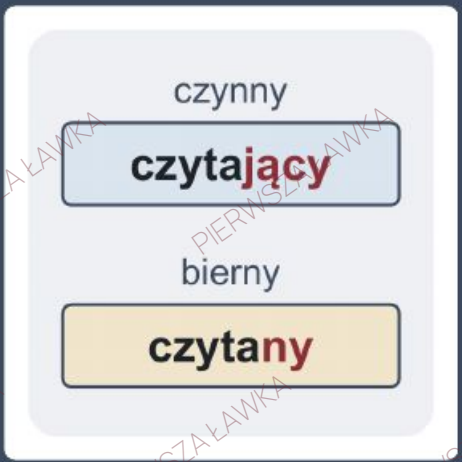
LEKCJA 1 Z 5 · IMIESŁOWY I IMIESŁOWOWY RÓWNOWAŻNIK ZDANIA – CYKL LEKCJI

Pies merdający i suczka przestraszona – imiesłowy przymiotnikowe

Lekcja 1 z 5. **Pytanie lekcji:** Jak poznać, czy imiesłów mówi o wykonawcy czynności, czy o tym, na kim ją wykonano? Uczniowie znają aspekt dokonany i niedokonany oraz odmianę przymiotnika.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasa 7
Cykl	Imiesłowy i imiesłowowy równoważnik zdania – cykl lekcji – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**Pies merdający i suczka przestraszona – imiesłowy przymiotnikowe**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa kierowana, praca z tekstem, tworzenie form według wzoru, karteczka na wyjście
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 1, tabela czterech imiesłowów (dodatek), tablica

Cel ogólny

Poznanie budowy, znaczenia i odmiany imiesłowów przymiotnikowych czynnych i biernych.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne w tekście.
- Uczeń tworzy imiesłów czynny od czasownika niedokonanego i imiesłów bierny od czasownika przechodniego.
- Uczeń wyjaśnia, dlaczego od czasownika nieprzechodniego (np. spać, biec) nie utworzy imiesłowu biernego.
- Uczeń odmienia imiesłów przymiotnikowy przez przypadki, liczby i rodzaje, także w formie męskoosobowej.

Cele w języku ucznia

- Dowiesz się, czym różni się imiesłów czynny od biernego.
- Nauczysz się tworzyć imiesłowy z końcówkami -ący oraz -ny, -ony, -ty.
- Sprawdzisz, od jakich czasowników imiesłowu biernego utworzyć się nie da.

Wymagania z podstawy programowej

- **II.1.4** – rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię wskazać w zdaniu imiesłów przymiotnikowy i określić, czy jest czynny, czy bierny.
- Potrafię utworzyć imiesłów czynny od czasownika niedokonanego.
- Potrafię utworzyć imiesłów bierny i wiem, że tylko od czasownika przechodniego.
- Potrafię odmienić imiesłów, np. zaproszony gość – zaproszeni goście.

PIERWSZA ŁAWKA

Cztery rodzaje imiesłowów – tabela dla nauczyciela

Rodzaj imiesłowu	Zakończenie	Od jakich czasowników	Przykład	Czy się odmienia?
przymiotnikowy czynny	-ący, -ąca, -ące	tylko niedokonanych	malujący, biegnąca	tak, jak przymiotnik
przymiotnikowy bierny	-ny, -ony, -ty	tylko przechodnich (dokonanych i niedokonanych)	malowany, pomalowany, umyty	tak, jak przymiotnik
przysłówkowy współczesny	-ąc	tylko niedokonanych	malując, biegnąc	nie
przysłówkowy uprzedni	-wszy, -łszy	tylko dokonanych	pomalowawszy, przyniósłszy	nie

Imiesłów bierny tworzymy wyłącznie od czasowników przechodnich, czyli łączących się z dopełnieniem w bierniku (malować płot, umyć ręce). Od czasowników nieprzechodnich (spać, biec, siedzieć, iść) i od czasowników z „się” (śmiać się, bać się) imiesłowu biernego nie ma.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–6 min	Wejście: kto co robi?	• Zapisuje na tablicy dwa wyrażenia: „kot drapiący” i „kot drapany”. Pyta: „W którym wyrażeniu kot sam coś robi, a w którym ktoś robi coś kotu?”. • Podaje temat i pytanie lekcji: „Jak poznać, czy imiesłów mówi o wykonawcy czynności, czy o tym, na kim ją wykonano?”.	• Odpowiadają, np. „Kot drapiący sam drapie, kota drapanego ktoś drapie”. • Zauważają, że oba wyrazy pochodzą od czasownika „drapać”, a wyglądają jak przymiotniki. • Zapisują temat i pytanie lekcji.
6–16 min	Czynny i bierny – budowa	• Wyjaśnia: imiesłów przymiotnikowy to forma czasownika, która odmienia się jak przymiotnik. Czynny kończy się na -ący, -ąca, -ące i tworzymy go od 3. osoby liczby mnogiej czasu teraźniejszego: malują → malujący. • Mówi: czynny tworzymy tylko od czasowników niedokonanych. Pyta: „Czy powiemy »pomalujący«?”. • Wyjaśnia: bierny kończy się na -ny, -ony, -ty (malowany, zrobiony, umyty). Tworzymy go tylko od czasowników przechodnich, czyli takich, które łączą się z dopełnieniem w bierniku:	• Notują zasady w zeszycie. • Odpowiadają: „Nie ma formy »pomalujący«, bo »pomalować« jest dokonany”. • Sprawdzają przechodniość pytaniem „kogo? co?”: „Śpię kogo? co?” – nie da się zapytać, więc „spać” jest nieprzechodni.

		malować (co?) płot → malowany płot. Może być od dokonanych i niedokonanych: malowany, pomalowany. • Zapisuje: spać, biec, siedzieć, iść – pyta, czy powiemy „spany”, „siedziany”. • Poleca wykonać zadanie 1 (prawda–fałsz) na karcie.	• Przykładowa odpowiedź ucznia: „Od »spać« nie ma imiesłowu biernego, bo nie można spać czegoś”.
16–28 min	Imiesłowy w tekście	• Prosi o głośne przeczytanie tekstu o schronisku (zadanie 2). Poleca przyporządkować wyróżnione wyrazy do kolumn. • Omawia formy „zaproszeni” i „uszyte”: imiesłowy bierne odmieniają się też w liczbie mnogiej, z formą męskoosobową (zaproszony → zaproszeni goście).	• Czytają tekst i wypełniają tabelę w parach. • Uzasadniają, np. „»Opiekująca« jest czynny, bo pani Marta sama się opiekuje”. • Sprawdzają odpowiedzi z sąsiednią parą.
28–40 min	Tworzymy i odmieniamy	• Poleca wykonać zadania 3–5. Krąży po klasie i pyta wybranych uczniów: „Od którego czasownika nie utworzysz imiesłowu biernego? Dlaczego?”. • Wspólnie z klasą odmienia na tablicy „przeczytana książka” w trzech przypadkach.	• Tworzą imiesłowy od podanych czasowników (zadanie 3) i wybierają czasownik nieprzechodni (zadanie 4). • Uzupełniają formy imiesłowów w zdaniach (zadanie 5). • Przykładowa odpowiedź ucznia: „O przeczytanej książce, z przeczytaną książką”.
40–45 min	Podsumowanie i karteczka na wyjście	• Wraca do pytania lekcji. Poleca wykonać zadanie 6 i zbiera kartki.	• Wyjaśniają na piśmie różnicę między wyrażeniami z zadania 6. • Mówią jednym zdaniem, jak odróżnić imiesłów czynny od biernego.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie tworzą imiesłów czynny od czasownika dokonanego („przeczytający”, „zrobiący”). Reakcja: przypomnij, że czynny tworzymy od czasu teraźniejszego, a czasowniki dokonane go nie mają – „przeczytają” to czas przyszły.
- Uczniowie tworzą imiesłowy bierne od czasowników nieprzechodnich („przybiegnięty”, „spany”). Reakcja: pytanie kontrolne „kogo? co?” postawione po czasowniku – jeśli nie pasuje, imiesłowu biernego nie ma.
- Uczniowie mylą imiesłów bierny z przymiotnikiem, np. „czerwony”. Reakcja: zapytaj, od jakiego czasownika pochodzi wyraz – „czerwony” nie pochodzi od czasownika, a „malowany” – od „malować”.

25 pkt
RAZEM

Karta pracy do lekcji 1

Pies merdający i suczka przestraszona – imiesłowy przymiotnikowe

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 25 pkt

Pamiętaj: Imiesłów bierny tworzymy tylko od czasowników przechodnich.

1 Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

___ / 4 pkt

1. Imiesłów przymiotnikowy czynny tworzymy tylko od czasowników niedokonanych.	P	F
2. Imiesłów przymiotnikowy bierny można utworzyć od każdego czasownika.	P	F
3. Imiesłowy przymiotnikowe odmieniają się przez przypadki, liczby i rodzaje.	P	F
4. Wyraz „pomalowany” jest imiesłowem przymiotnikowym biernym.	P	F

2 Przeczytaj tekst i wykonaj zadanie.

___ / 8 pkt

Wizyta w schronisku

1. Szkolne schronisko dla zwierząt odwiedziliśmy w piątek. Przy bramie przywitał nas pies **merdający** ogonem, a z budy wyglądała **przestraszona** suczka. Pani Marta, **opiekująca** się zwierzętami od dziesięciu lat, pokazała nam **wyremontowane** wybiegi.

2. Najbardziej zainteresowały nas koty **wygrzewające** się na parapecie. Dostały od nas **uszyte** w szkole posłanka i **kupioną** za pieniądze z kiermaszu karmę. **Zaproszeni** przez panią Martę uczniowie obiecali wrócić w maju.

Tekst własny autorów materiału

2.1 Przyporządkuj do kolumn wyróżnione imiesłowy z tekstu.

___ / 8 pkt

merdający przestraszona opiekująca wyremontowane wygrzewające uszyte kupioną zaproszeni

imiesłów przymiotnikowy czynny	imiesłów przymiotnikowy bierny

3 **Utwórz imiesłowy od podanych czasowników.** ___ / 6 pkt

1. nieść → imiesłów czynny: _____
2. budować → imiesłów czynny: _____
3. zbudować → imiesłów bierny: _____
4. zamknąć → imiesłów bierny: _____
5. prać → imiesłów bierny: _____
6. płynąć → imiesłów czynny: _____

4 **Od którego czasownika nie utworzysz imiesłowu przymiotnikowego biernego? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. rysować **B.** naprawić **C.** otworzyć **D.** siedzieć

5 **Wpisz podane w nawiasach imiesłowy w odpowiedniej formie.** ___ / 4 pkt

1. Rozmawialiśmy z (zaproszony) _____ gośćmi.
2. (Zmęczony) _____ zawodnicy usiedli na ławce.
3. Pomagamy (potrzebujący) _____ rodzinom.
4. Nie lubię (spóźniający się) _____ autobusów.

6 **Wyjaśnij różnicę znaczeń wyrażeń „uczeń pytający” i „uczeń pytany”. Napisz dwa zdania.** ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

LEKCJA 2 Z 5 · IMIESŁOWY I IMIESŁOWOWY RÓWNOWAŻNIK ZDANIA – CYKL LEKCJI

Czytając i przeczytawszy – imiesłowy przysłówkowe

Lekcja 2 z 5. **Pytanie lekcji:** Jak imiesłów pokazuje, kiedy coś się wydarzyło? Uczniowie znają imiesłowy przymiotnikowe (lekcja 1) i aspekt czasownika.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasa 7
Cykl	Imiesłowy i imiesłowowy równoważnik zdania – cykl lekcji – lekcja 2 z 5
Temat lekcji	**Czytając i przeczytawszy – imiesłowy przysłówkowe**
Czas	45 minut
Metody	oś czasu na tablicy, tworzenie form według wzoru, praca z tekstem, rozmowa kierowana
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 2, tablica z narysowaną osią czasu

Cel ogólny

Poznanie budowy i znaczenia imiesłowów przysłówkowych współczesnych i uprzednich.

PIERWSZA ŁAWKA

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń tworzy imiesłów współczesny (-ąc) od czasownika niedokonanego.
- Uczeń tworzy imiesłów uprzedni (-wszy, -łszy) od czasownika dokonanego.
- Uczeń określa, czy czynność wyrażona imiesłowem dzieje się w tym samym czasie co czynność w zdaniu, czy wcześniej.
- Uczeń odróżnia imiesłowy przysłówkowe od przymiotnikowych i wie, że przysłówkowe się nie odmieniają.

Cele w języku ucznia

- Nauczysz się tworzyć formy typu „czytając” i „przeczytawszy”.
- Dowiesz się, kiedy czynność dzieje się równocześnie, a kiedy wcześniej.
- Sprawdzisz, czym imiesłowy przysłówkowe różnią się od przymiotnikowych.

Wymagania z podstawy programowej

- **II.1.4** – rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię utworzyć imiesłów współczesny od czasownika niedokonanego.
- Potrafię utworzyć imiesłów uprzedni od czasownika dokonanego i wybrać -wszy albo -łszy.
- Potrafię określić, czy czynności są równoczesne, czy jedna jest wcześniejsza.
- Wiem, że imiesłowy przysłówkowe się nie odmieniają.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Wejście: najpierw czy jednocześnie?	• Zapisuje dwa zdania: „Jedząc kanapkę, oglądał film.” i „Zjadłszy kanapkę, wyłączył telewizor.”. Pyta: „W którym zdaniu chłopiec robi dwie rzeczy naraz, a w którym jedną po drugiej?”. • Podaje temat i pytanie lekcji: „Jak imiesłów pokazuje, kiedy coś się wydarzyło?”.	• Odpowiadają: w pierwszym jednocześnie, w drugim najpierw zjadł, potem wyłączył. • Zapisują temat i pytanie lekcji.

5–17 min	Współczesny i uprzedni – budowa	• Rysuje oś czasu. Wyjaśnia: imiesłów współczesny (-ąc) oznacza czynność trwającą w tym samym czasie co czynność w zdaniu. Tworzymy go od 3. osoby liczby mnogiej czasu teraźniejszego czasowników niedokonanych: piszą → pisząc. • Wyjaśnia: imiesłów uprzedni oznacza czynność wcześniejszą. Tworzymy go tylko od czasowników dokonanych, od formy czasu przeszłego: napisał → napisawszy (przed „ł” samogłoska → -wszy), przyniósł → przyniósłszy (przed „ł” spółgłoska → -łszy). • Pyta: „Czy można powiedzieć »czytawszy«?” i „Czy można powiedzieć »przeczytając«?”.	• Notują zasady i przykłady. • Odpowiadają: „»Czytać« jest niedokonany, więc uprzedniego nie ma; »przeczytać« jest dokonany, więc nie ma współczesnego”. • Tworzą na głos: wejść → wszedł → wszedłszy; zamknąć → zamknął → zamknąwszy.
17–30 min	Ćwiczenia: tworzymy i rozpoznajemy	• Poleca wykonać zadania 1–3. Sprawdza wybrane formy na forum i prosi o uzasadnienie wyboru -wszy albo -łszy.	• Tworzą formy (zadanie 1) i przyporządkowują imiesłowy (zadanie 2). • Wybierają poprawną formę (zadanie 3). • Przykładowa odpowiedź ucznia: „»Usiadłszy«, bo w czasie przeszłym jest »usiadł« – przed »ł« stoi spółgłoska”.
30–40 min	Imiesłowy w zdaniach	• Poleca wykonać zadania 4–5. Pyta: „Dlaczego »idąc« się nie odmienia, a »idący« tak?”.	• Uzupełniają zdania imiesłowami współczesnymi albo uprzednimi (zadanie 4). • Oceniają stwierdzenia (zadanie 5) i porównują odpowiedzi w parach.
40–45 min	Podsumowanie	• Wraca do pytania lekcji. Poleca wykonać zadanie 6.	• Zapisują dwa zdania z imiesłowami o swoim poranku. • Mówią, który imiesłów pokazuje czynność wcześniejszą.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie tworzą formy „przeczytając”, „zrobiąc”. Reakcja: imiesłów -ąc tworzymy od czasu teraźniejszego – sprawdź, czy czasownik go ma (czytają – tak; przeczytają – to czas przyszły).
- Uczniowie piszą „przyniesłszy”, „wszedszy”. Reakcja: zawsze zaczynaj od 3. osoby liczby pojedynczej rodzaju męskiego czasu przeszłego (przyniósł, wszedł) i dopisz -szy; po samogłosce „ł” zamieniamy na -wszy (napisał → napisawszy).
- Uczniowie mylą „idąc” z „idący”. Reakcja: zapytaj, czy wyraz da się odmienić (idącego, idącemu) – jeśli tak, to imiesłów przymiotnikowy.

Ewaluacja lekcji

- Zadanie 1: ilu uczniów poprawnie utworzyło formy z -łszy?
- Zadanie 4: czy uczniowie dobrali imiesłów do relacji czasowej?
- Zdania z zadania 6: czy imiesłów uprzedni opisuje czynność wcześniejszą?

PIERWSZA ŁAWKA

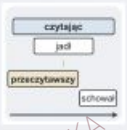

Karta pracy do lekcji 2

Czytając i przeczytawszy – imiesłowy przysłówkowe

23 pkt RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 23 pkt

Pamiętaj: -ąc tylko od niedokonanych, -wszy i -łszy tylko od dokonanych.

1 **Utwórz imiesłowy przysłówkowe od podanych czasowników.** ___ / 6 pkt

1. śpiewać → współczesny: _____
2. zaśpiewać → uprzedni: _____
3. nieść → współczesny: _____
4. przynieść → uprzedni: _____
5. wejść → uprzedni: _____
6. usiąść → uprzedni: _____

2 **Przyporządkuj imiesłowy do kolumn.** ___ / 6 pkt

biegnąc zauważywszy biegnący myjąc otworzywszy otwarty

przysłówkowy współczesny	przysłówkowy uprzedni	przymiotnikowy

3 **Która forma jest utworzona poprawnie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. zjedwszy **B.** zjadłszy **C.** zjedząc **D.** jadłszy

4 **Uzupełnij zdania imiesłowami utworzonymi od czasowników z nawiasów. Zwróć uwagę, czy czynności są równoczesne.** ___ / 4 pkt

1. (słuchać) _____ muzyki, odrabiałam lekcje.
2. (skończyć) _____ trening, Adam poszedł pod prysznic.
3. (wrócić) _____ z wakacji, rozpakowaliśmy walizki.
4. Babcia nuciła, (robić) _____ na drutach.

5 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 4 pkt

1. Imiesłowy przysłówkowe nie odmieniają się.	**P**	**F**
2. Imiesłów uprzedni oznacza czynność wcześniejszą niż czynność wyrażona orzeczeniem.	**P**	**F**
3. Imiesłów współczesny można utworzyć od czasownika „przeczytać”.	**P**	**F**
4. Wyraz „wszedłszy” pochodzi od czasownika dokonanego.	**P**	**F**

LEKCJA 5 Z 5 · IMIESŁOWY I IMIESŁOWOWY RÓWNOWAŻNIK ZDANIA – CYKL LEKCJI

Imiesłowy na egzaminie – utrwalenie w zadaniach typu E8

Lekcja 5 z 5. **Pytanie lekcji:** Czy poradzę sobie z imiesłowami na egzaminie? Uczniowie znają cztery rodzaje imiesłowów, pisownię „nie” i warunek równoważnika (lekcje 1–4).

Ola,
nie czekając na nikogo,
wyszła.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasa 7
Cykl	Imiesłowy i imiesłowowy równoważnik zdania – cykl lekcji – lekcja 5 z 5
Temat lekcji	**Imiesłowy na egzaminie – utrwalenie w zadaniach typu E8**
Czas	45 minut
Metody	rozwiązywanie zadań typu egzaminacyjnego, samoocena według klucza, praca z tekstem, rozmowa kierowana
Formy pracy	praca indywidualna, praca w parach, praca z całą klasą
Środki dydaktyczne	karta pracy 5, klucz odpowiedzi dla nauczyciela

Cel ogólny

Utrwalenie wiedzy o imiesłowach i imiesłowowym równoważniku zdania w zadaniach w formule egzaminu ósmoklasisty.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Imiesłowy i imiesłowowy równoważnik zdania – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, klasa 7

Podgląd pokazał 12 z 40 stron. Pełna wersja: 40 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): Pies merdający i suczka przestraszona – imiesłowy przymiotnikowe – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po
- Lekcja 2 (45 min): Czytając i przeczytawszy – imiesłowy przysłówkowe – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i kar
- Lekcja 3 (45 min): Nieumyty czy nie umyty? – pisownia „nie" z imiesłowami – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie)
- Lekcja 4 (45 min): „Wchodząc do klasy, tablica…" – imiesłowowy równoważnik zdania – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po m
- Lekcja 5 (45 min): Imiesłowy na egzaminie – utrwalenie w zadaniach typu E8 – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie)
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 21 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-imieslowy-klasa-7